

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.020.01.2021

01268921

Pan
Tomasz Huszcza
Dyrektor Wigierskiego Parku Narodowego
Wigierski Park Narodowy
Krzywe 82, 16-402 Suwałki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/052 – Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wigierski Park Narodowy ¹ , Krzywe 82, 16-402 Suwałki
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Huszcza – Dyrektor Parku od 3 września 2019 r. Od 19 lipca 2017 r. do 1 lutego 2019 r. Dyrektorem Parku był Jarosław Borejszo, a od 2 lutego do 2 września 2019 r. obowiązki Dyrektora WPN pełnił Maciej Kamiński
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. 2. Planowanie i realizowanie zadań związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów. 3. Planowanie i wykorzystywanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia kontroli ² , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy/Kontrolerzy	Tomasz Pomian, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/101/2021 z 27 lipca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „WPN” lub „Park”.

² 8 października 2021 r.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018–2021 (I półrocze) zabezpieczenie przeciwpożarowe Parku nie było w pełni prawidłowe.

W Parku opracowano i wprowadzono uzgodnione z właściwymi komendantami Państwowej Straży Pożarnej *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru na obszarze WPN* oraz *Plan Ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 Operat Ochrony Ekosystemów Leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów*. W dokumentach tych zawarto m.in. postanowienia dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów zakwalifikowanych do II kategorii zagrożenia pożarowego. Natomiast utworzony w Parku system obserwacyjno-alarmowy – funkcjonujący tylko w oparciu o naziemne patrole przeciwpożarowe – nie obejmował stałej obserwacji lasów ze stałych punktów obserwacji naziemnej. Wymogu prowadzenia obserwacji lasów Parku (zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego o powierzchni 9.418 ha) w ten sposób nie ujęto również w wymienionych dokumentach.

Posiadano w pełni wyposażoną bazę sprzętową do gaszenia pożarów, punkt alarmowo-dyspozycyjny („PAD”) oraz odpowiednią sieć dojazdów pożarowych. Na wjazdach do lasu oraz miejscach postoju pojazdów umieszczono tablice informacyjne i ostrzegawcze dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu.

Park prawidłowo planował i wydatkował środki finansowe na realizację zadań z zakresu zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów i przeprowadzał postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z przepisami, osiągając zamierzone efekty rzeczowe. Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca jednego zamówienia publicznego (z trzech zbadanych) miała charakter formalny i nie wpływała na wybór wykonawcy oraz osiągnięcie zamierzonych efektów rzeczowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Organizacja ochrony przeciwpożarowej ekosystemów

1.1. WPN położony jest w granicach trzech powiatów⁶. Podzielony jest na dwa leśne obręby ochronne (Wigry i Maćkowa Ruda) oraz wodny obręb ochronny. Jego powierzchnia w okresie objętym kontrolą uległa nieznacznej zmianie – z 15.089,74 ha do 15.089,75 ha. Zmiana powierzchni nastąpiła na mocy decyzji Starosty Suwalskiego⁷, wydanej w celu sprostowania pomyłki w operacie ewidencji gruntów i budynków obrębu Nowa Wieś, gm. Suwałki⁸. Wokół Parku utworzono strefę ochronną (otulina) o powierzchni 11.283,81 ha. W ogólnej powierzchni WPN, 9.417,80 ha stanowi powierzchnia leśna (62,4%), 2.898,06 ha – wody (19,2 %), 2.286,39 ha – grunty rolne (15,2 %), 306,12 ha – nieużytki (2,0 %) i 178,91 ha – tereny pozostałe (1,2 %). Według stanu na 30 czerwca 2021 r., 12.489,41 ha Parku (tj. 82,8 %) stanowiła powierzchnia będąca własnością Skarbu Państwa, zarządzana przez Park. (akta kontroli str. 19-23)

W okresie objętym kontrolą w WPN – stosownie do wymogu art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej⁹ – obowiązywały dwa dokumenty ustalające sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru:

A. *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru na obszarze Wigierskiego Parku Narodowego*, obowiązujące od marca 1999 r. do 29 kwietnia 2020 r., które zostały

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Suwałki (część gminy Suwałki), Sejny (część gmin Krasnopol i Giby) oraz Augustów (część gminy Nowinka).

⁷ Decyzja GKN.6620.2.78.2019 z 21 sierpnia 2019 r.

⁸ W trakcie prac związanych z modernizacją ewidencji gruntów i budynków zmianie uległa powierzchnia działki Nr 657 z 24.2491 ha na 24.2583 ha (o 0,0092 ha).

⁹ Dz.U. z 2021 r., poz. 869.

uzgodnione z właściwymi miejscowo komendantami Państwowej Straży Pożarnej (dalej: „PSP”) w Sejnach (29 marca 1999 r.) i Augustowie (23 marca 1999 r.) oraz Komendantem Miejskim PSP w Suwałkach (26 marca 1999 r.). Dokument ten został opracowany na podstawie *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych*, zatwierdzonej 27 lutego 1996 r. przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, obowiązującej m.in. dla jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych i parków narodowych. Zawierał m.in. informacje ogólne o terenie leśnym, charakterystykę pożarową lasów (przynależność do kategorii zagrożenia pożarowego, wyszczególnienie obszarów o największym potencjalnym zagrożeniu pożarowym), dane organizacyjno-techniczne ochrony przeciwpożarowej (organizacja sztabu do działań ratowniczych, schemat łączności, wykaz i rozmieszczenie własnych sił i środków ratowniczych, wykaz punktów czerpania wody, punkty pomiaru wiatru, wykaz dróg pożarowych, rzuty sił i środków z podziałem na obszary operacyjne, kryptonimy alarmowe, system obserwacji obszarów leśnych) i instrukcje alarmowe (dla obwodów ochronnych i Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego).

- B. *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru dla Wigierskiego Parku Narodowego*, zatwierdzone 30 kwietnia 2020 r. przez Dyrektora Parku, które zostały uzgodnione z właściwymi miejscowo komendantami PSP w Sejnach (30 kwietnia 2020 r.), Augustowie (29 kwietnia 2020 r.) i Suwałkach (29 kwietnia 2020 r.). Podczas opracowania tego dokumentu korzystano z *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu*, wydanej 23 grudnia 2019 r. przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych¹⁰. Dokument ten zawierał m.in. informacje ogólne o Parku, dane organizacyjno-techniczne systemu ochrony przeciwpożarowej, charakterystykę pożarową terenów leśnych i materiały kartograficzne dotyczące ochrony przeciwpożarowej lasu (w tym mapę przeglądową ochrony przeciwpożarowej lasu i mapę poglądową zagrożenia pożarowego wg klas palności drzewostanów).

Powyższymi dokumentami objęto cały obszar Parku. Ustalona bowiem w sposobach postępowania na wypadek pożaru organizacja ochrony przeciwpożarowej (bazy sprzętu do gaszenia pożarów, źródła wody do celów przeciwpożarowych, drogi pożarowe) oraz system obserwacji obszarów Parku i alarmowania dotyczy również nieleśnych ekosystemów łąkowych. (akta kontroli str. 24-88)

WPN w 2014 roku opracował też projekt planu ochrony pn. *Plan Ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 Operat Ochrony Ekosystemów Leśnych*. Dokument ten (wraz z oceną skutków regulacji, rejestrem uwag i wniosków oraz uchwałami rad gmin dotyczącymi zaopiniowania projektu rozporządzenia), 24 czerwca 2016 r. przesłano Ministerstwu Środowiska do zatwierdzenia. Do dnia zakończenia kontroli NIK nie został on jednak zatwierdzony. Natomiast, stosownie do postanowień § 39 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹¹, opisywany projekt w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów wraz z mapą przeglądową ochrony przeciwpożarowej WPN został uzgodniony (11 kwietnia 2019 r.) z Podlaskim Komendantem Wojewódzkim PSP w Białymstoku. Dokument ten zawierał m.in. określenie kategorii zagrożenia pożarowego lasów, podział Parku na kompleksy leśne, wykaz dróg i dojazdów pożarowych, źródła wody do celów przeciwpożarowych, obserwacje lasu w celu wczesnego wykrycia pożarów lasu, schemat alarmowania oraz instrukcje alarmowe dla obwodów ochronnych i dla punktu alarmowo-dyspozycyjnego. (akta kontroli str. 89-112)

W obu dokumentach ustalających sposoby postępowania na wypadek pożaru oraz w planie ochrony WPN w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów nie ujęto wymogu prowadzenia obserwacji lasów Parku ze stałych punktów obserwacji naziemnej, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

¹⁰ Załącznik do zarządzenia Nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 2019 r., w sprawie wprowadzenia Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych – B.I.LP.2020.1.7 (obowiązuje od 1 stycznia 2020 r.).

¹¹ Dz. U. Nr 109, poz. 719. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej”.

Z kolei 16 marca 2021 r. Dyrektor WPN zarządzeniem nr 7/2021 wprowadził do użytku służbowego:

- *Instrukcję Bezpieczeństwa Pożarowego dla pracowników Parku*, w której zobowiązano ich m.in. do zapobiegania możliwościom powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia oraz uczestnictwa w szkoleniach z zakresu ochrony przeciwpożarowej,
- *Instrukcję ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych Parku*, która zawierała informacje i wytyczne dotyczące: 1/ bazy sprzętu przeciwpożarowego, 2/ patroli przeciwpożarowych, 3/ dyżurów stałych w punkcie alarmowo-dyspozycyjnym („PAD”), 4/ Służby Ochrony Przeciwpożarowej Parku („SOPP”), 5/ zadań obwodów ochronnych w zakresie ochrony p.poż, 6/ obowiązków pracowników w zakresie ochrony p.poż. (m.in. informowania przebywających w Parku turystów o istniejącym zagrożeniu pożarowym). (akta kontroli str. 113-121)

1.2. Aktualizacja obu dokumentów ustalających sposoby postępowania na wypadek pożaru była corocznie uzgadniana z właściwymi miejscowo komendantami PSP w Augustowie, Sejnach i Suwałkach. Dotyczyły one m.in. zmiany głównego nr telefonu do Parku, zmiany nr telefonów w jednostkach PSP, zmiany w składach sztabów działań ratowniczych w strefach operacyjnych (Suwałki, Sejny i Augustów), zmiany schematu łączności (usunięcie powiadamiania jednostek OSP przez PAD i pozostawienie tej czynności Stanowiskom Kierowania właściwym miejscowo Komendom PSP), usunięcia punktu czerpania wody w m. Lipniak, zmiany punktu poboru wody, dodania lokalizacji tablic informacyjnych w m. Krzywe i Słupie, usunięcia z wykazu jednej firmy świadczącej usługi leśne. (akta kontroli str. 24-88, 122-132)

1.3. W projekcie planu ochrony lasy leżące na terenie WPN w całości zostały zaliczone do II kategorii zagrożenia pożarowego (średnie zagrożenie). W dokumencie tym ustalenia kategorii zagrożenia pożarowego lasu dokonano poprzez obliczenie i zsumowanie czterech parametrów: 1/ średniej rocznej liczby pożarów lasu w okresie ostatnich 10 lat przypadających na 10 km² powierzchni leśnej (8 pkt), 2/ udziału procentowego powierzchni drzewostanów rosnących na siedliskach boru suchego, boru świeżego, boru wilgotnego, boru mieszanego wilgotnego i lasu łęgowego (3 pkt), 3/ wskaźnika średniej wilgotności względnej powietrza (pomiar z wysokości 0,5 m) i procentowego udziału dni z wilgotnością ściółki mniejszą od 15% o godzinie 9.00 (5 pkt), 4/ wskaźnika średniej liczby mieszkańców przypadających na 0,01 km² powierzchni leśnej (1 pkt). Łącznie lasy WPN uzyskały 17 punktów i zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów¹² zakwalifikowane zostały do II kategorii zagrożenia pożarowego. (akta kontroli str. 91-112)

1.4. Dla terenów nieleśnych WPN, jak wyjaśnił Kierownik Działu Ochrony Przyrody, *nie jest ustalana oddzielna kategoria zagrożenia pożarowego*. (akta kontroli str. 133-140)

1.5. Obserwację obszarów WPN prowadzono w oparciu o przeciwpożarowe patrole naziemne wykonywane przez służbę terenową parku (leśniczych, podleśniczych) i SOPP¹³ oraz PAD. Patrole przeciwpożarowe uruchamiano we wszystkie dni tygodnia od 1 kwietnia do 15 października przy utrzymującym się pierwszym, drugim i trzecim stopniu zagrożenia pożarowego. Patrole nie były uruchamiane przy zerowym stopniu zagrożenia pożarowego lasów. I tak:

A. Patrole od godz. 7:00 do 15:00 w dni robocze prowadzili w poszczególnych obwodach ochronnych jego pracownicy (leśniczy, podleśniczy), w ramach wykonywanych obowiązków służbowych. Do ich obowiązków należało czuwanie nad bezpieczeństwem pożarowym na powierzonej trasie, w tym: 1/ nad stanem użyteczności wszelkich urządzeń przeciwpożarowych, tablic informacyjnych itp., 2/ zwracanie uwagi na przestrzeganie przepisów przeciwpożarowych przez osoby przebywające w lesie,

¹² Dz.U. Nr 48, poz. 405 ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie zabezpieczenia pożarowego lasów”.

¹³ Dyrektor WPN Zarządzeniem Nr 16/2002 z 14 sierpnia 2002 r. (zmienionym zarządzeniem Nr 6/2010 z 14 kwietnia 2010 r.) powołał Służbę Ochrony Przeciwpożarowej Parku. Członkami SOPP byli powołani przez Dyrektora WPN etatowi pracownicy Służby Parku.

3/ kontrolowanie przestrzegania bezpieczeństwa pożarowego we wszystkich wypadkach posługiwania się ogniem, 4/ niezwłoczne alarmowanie o powstaniu pożaru oraz meldowanie o wszelkich spostrzeżeniach, które mają związek z zabezpieczeniem przeciwpożarowym.

- B. Patrole z użyciem samochodu patrolowo-gaśniczego (wyposażonego w sprzęt łączności radiotelefonicznej) od godz. 15:00 do godz. 19:00 w dni robocze oraz od godz. 9:00 do godz. 19:00 w dni wolne od pracy prowadzili członkowie SOPP. Patrole wykonywano dwuosobowo po wyznaczonych trasach. Rozpoczęcie patrolu zgłaszano w PAD z podaniem numeru kontrolowanej trasy (wyznaczone były trzy trasy, obejmujące drzewostany w klasie A i B zagrożenia pożarowego oraz wykorzystujące istniejące wieże widokowe, wzniesienia, itp.).
- C. Dyżury w PAD od godz. 7:00 do godz. 15:00 prowadzone były przez osobę zatrudnioną w sekretariacie lub osobę ją zastępującą. Od godz. 15:00 do godz. 19:00 w dni robocze oraz od godz. 9:00 do godz. 19:00 w dni wolne od pracy dyżur w PAD przejmuje SOPP. Obowiązkiem dyżurującego w PAD było prowadzenie książki dyżurów, odnotowywanie w karcie meteo sytuacji pogodowej, podawanej o godz. 9:00 i 13:00 każdego dnia w okresie akcji bezpośredniej oraz informowanie obwodów ochronnych o aktualnym stopniu zagrożenia pożarowego.

Ponadto, obserwacja popołudniowa i w dni wolne od pracy była prowadzona przez funkcjonariuszy Straży Parku podczas wykonywania codziennych obowiązków kontrolno-rozpoznawczych. (akta kontroli str. 24-88, 91-121, 133-168)

1.6. W Parku nie utworzono stałych punktów obserwacji naziemnej. Obserwacja obszarów WPN prowadzona była tylko w oparciu patrole naziemne, co nie spełniało wymagań określonych w § 5 ust. 4 w związku z § 4 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia pożarowego lasów. W wyjaśnieniu Kierownik Działu Ochrony Przyrody podał, że: *rozważano utworzenie stałych punktów obserwacyjnych. Jednak zróżnicowana konfiguracja terenu nie pozwalała na budowę niezależnego systemu stałych punktów obserwacji naziemnej, który objąłby cały obszar parku.*

(akta kontroli str. 24-88, 91-121, 133-145)

1.7. W okresie objętym kontrolą obserwacja obszarów Parku prowadzona była przez naziemne patrole przeciwpożarowe wykonywane przez leśniczych i podleśniczych oraz SOPP. W skład SOPP wchodziło ośmiu członków, którzy dzielili się na cztery dwuosobowe zmiany (ratownik uprawniony do dowodzenia na zmianie i ratownik). Oprócz patrolowania terenu Parku oraz pomocy jednostkom ochrony przeciwpożarowej w organizacji akcji ratowniczej, do zadań SOPP należało również: 1/ kontrolowanie miejsc o największym zagrożeniu pożarowym, w tym kontrolowanie i zabezpieczenie pożarzysk, 2/ utrzymywanie w gotowości sprzętu w bazie przeciwpożarowej w Krzywem, 3/ kontrolowanie stanu infrastruktury przeciwpożarowej na terenie Parku, 4/ edukowanie (informowanie turystów o zagrożeniu pożarowym, rozdawanie ulotek przeciwpożarowych, informowanie o zasadach ochrony przyrody w Parku). Park nie prowadził stałej obserwacji przez patrole lotnicze. Niemniej 5 marca 2021 r. WPN zawarł z Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Białymstoku (RDLP) porozumienie w sprawie wykorzystania samolotu będącego w dyspozycji RDLP do gaszenia pożarów w WPN i w otulinie WPN.

(akta kontroli str. 24-88, 91-121, 133-169)

1.8. Podstawowym wyposażeniem technicznym SOPP był sprzęt ochrony przeciwpożarowej znajdujący się na wyposażeniu bazy w Krzywem, w szczególności: 1/ samochód patrolowo-gaśniczy ze zbiornikiem na wodę o pojemności 400 l (wyposażony w radiotelefon przewoźny, telefon komórkowy, dwie tłumice, dwie hydronetki, łopatę, siekierę oraz wyciągarkę linową), 2/ przyczepę lekką, 3/ ciągnik rolniczy wraz z plugiem, 4/ dron z kamerą termowizyjną, 5/ 10 węży strażackich, 6/ cztery prądownice gaśnicze, 7/ dwa rozdzielacze wody. Dodatkowe zaplecze techniczne SOPP stanowiły dwa miejsca gromadzenia sprzętu przeciwpożarowego: w Maćkowej Rudzie (wyposażonej w przyczepę lekką, 10 hydronetek i siedem tłumic) i Kruszniku (wyposażonej w przyczepę lekką i cztery gaśnice pianowe). Praca mobilnych patroli SOPP dokumentowana była w *Rejestrze patroli przeciwpożarowych*, w którym ujmowano datę, godzinę rozpoczęcia i zakończenia, numer trasy patrolu, członków patrolu, ilość przejechanych kilometrów i uwagi (m.in. interwencje). Dodatkowo rozpoczęcie patrolu zgłaszane było w PAD, który prowadził *Rejestr patroli przeciwpożarowych – zgłoszenia do PAD*. W rejestrze tym odnotowywano datę, godzinę przyjęcia zgłoszenia o rozpoczęciu patrolu, numer trasy oraz podpis osoby przyjmującej zgłoszenie. Porównanie dokumentacji (za kwiecień, maj i sierpień 2020 r.) dotyczącej przeprowadzonych patroli, zgłoszeń tych patroli do PAD oraz dyżurów w PAD (gdzie ujmowano stopień zagrożenia pożarowego) nie wykazało rozbieżności i braków. (akta kontroli str. 24-88, 170-197)

1.9. W siedzibie WPN zorganizowano PAD, działający od 7.00 do 19.00 w okresie od 1 kwietnia do 15 października. Wyposażono go w dwa radiotelefony bazowe (z możliwością kontaktu z sześcioma samochodami terenowymi i dziesięcioma leśnictwami oraz z możliwością kontaktu radiowego z KM PSP w Suwałkach i KP PSP w Sejnach), telefony (przewodowy i komórkowy), faks i laptop z dostępem do Internetu i kolorowej drukarki oraz oprogramowaniem (tj. program „Model pożaru lasu”, umożliwiający prognozowanie rozprzestrzeniania się pożarów lasu) i bezpośrednim dostępem do informacji o aktualnym stopniu zagrożenia pożarowego. Na stanowisku znajdowała się też następująca dokumentacja: 1/ *Sposób postępowania na wypadek powstania pożaru*, 2/ mapa przeglądowa ochrony przeciwpożarowej Parku w skali 1:20.000, 3/ książka dyżurów, w której rejestrowano datę, godzinę, imię i nazwisko oraz podpis osoby przejmującej dyżur, uwagi (ujmowano stopień zagrożenia pożarowego), 4/ wyciąg z operatu ochrony ekosystemów leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów uzgodniony z Komendantem Wojewódzkim PSP w Białymstoku (stan aktualizacji na 27 marca 2019 r.), 5/ instrukcja alarmowa – sposoby postępowania w przypadku zgłoszenia pożaru.

(akta kontroli str. 198-201)

1.10. Zorganizowany system obserwacyjno-alarmowy obejmował cały obszar WPN. SOPP, powołana do działań patrolowo-rozpoznawczych, realizowała swoje zadania na terenie całego Parku. Wyznaczone trzy trasy mobilnych patroli przeciwpożarowych obejmowały tereny leśne i nieleśne (wzniesienia, punkty widokowe, łąki itp.). Jak wspomniano w pkt 6 wystąpienia, Park nie posiadał sieci stałych punktów obserwacji naziemnej. W wyjaśnieniu Kierownik Działu Ochrony Przyrody podał, że: „południowa część Parku, najbardziej zagrożona pożarami, znajduje się w zasięgu punktów obserwacyjnych zlokalizowanych w Nadleśnictwach Suwałki i Głęboki Bród. Jest to ok. 30% powierzchni leśnej Parku”.

(akta kontroli str. 133-145)

1.11. W WPN zastosowano następujące rozwiązania w zakresie ochrony przeciwpożarowej terenu:

- a) związane z przygotowaniem terenu, polegające na utrzymaniu przejezdności dojazdów pożarowych, przygotowaniu źródeł wody do celów gaśniczych, przygotowaniu baz sprzętu przeciwpożarowego i porządkowaniu pasów przy drogach publicznych,
- b) działania organizacyjne, polegające na przygotowaniu sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, uruchomieniu PAD oraz dyżurów i partoli przeciwpożarowych.

Od 2002 r. na terenie Parku działał SOPP, powołana z pracowników Służby Parku. Jak opisano w pkt. 1.5–1.8 wystąpienia pokontrolnego, realizowała ona zadania patrolowo-rozpoznawcze oraz wspomagała jednostki ochrony przeciwpożarowej w organizacji akcji ratowniczych. Na wyposażeniu SOPP znajdował się samochód patrolowo-gaśniczy,

wyposażony w moduł gaśniczy, umożliwiający podejmowanie szybkich akcji gaszenia pożaru w zarodku. Na wyposażeniu Parku był też dron przeznaczony do patrolowania i wykrywania zarzewi ognia, działań rozpoznawczych w miejscu prowadzonej akcji, szacowania strat po pożarze. Ważnym elementem ochrony przeciwpożarowej w WPN było prognozowanie zagrożenia pożarowego. Park znajdował się w strefie prognostycznej 1_C, dla której stopnie zagrożenia pożarowego określają jednostki organizacyjne RDLP. Park posiadał również sieć łączności radiowej. W terenie znajdowało się 16 stacji bazowych, w tym trzy przekaźnikowe – zwiększające zasięgi stacji ruchomych. (akta kontroli str. 24-88, 133-140, 146-167)

1.12. W okresie objętym kontrolą na terenie WPN wyznaczonych było 49 dojazdów pożarowych o łącznej długości 138,85 km, z tego:

- 30 odcinków o długości 91,27 km stanowiły drogi zewnętrzne (wojewódzkie, powiatowe i gminne),
- 19 odcinków o długości 47,58 km to drogi leśne, będące w zarządzie Parku¹⁴.

Sieć dojazdów pożarowych spełniała wymogi określone w § 8 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. Odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie na terenie WPN, a najbliższą drogą publiczną (z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych) lub drogą leśną wykorzystywaną jako dojazd pożarowy nie przekraczała bowiem 1.500 m.

Ogłędziny pięciu dojazdów pożarowych wykazały, że zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, wszystkie były przejezdne na całej długości oraz właściwie oznakowane. Pobocza tych dojazdów były wykoszone i odkrzewione. Stan nawierzchni oraz pozostałe parametry czterech z pięciu dojazdów pożarowych spełniały wszystkie wymogi określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. Natomiast dojazd nr 13 (planowany od 2019 r. do remontu nawierzchni w zakresie dostosowania parametrów drogi do obowiązujących przepisów) nie spełniał parametrów w zakresie nawierzchni o nośności co najmniej 10 ton i nacisku osi 5 ton. Starszy specjalista ds. ochrony przyrody wyjaśnił, że *prace związane z remontami nawierzchni dojazdów pożarowych w WPN, to działania niezwykle kosztowne, wymagające nakładu kilkumilionowych środków finansowych, których Park nie posiada. Dlatego też, WPN systematycznie do 2018 r. remontował nawierzchnie kolejnych dojazdów pożarowych ze środków funduszu leśnego. W 2019 r. wystąpiliśmy z wnioskiem o przyznanie środków na remont m.in. dojazdu nr 13, jednak finansowania nie uzyskaliśmy. W kolejnych latach (2020 r. i 2021 r.) ponawialiśmy aplikacje o uzyskanie środków zewnętrznych, jednak bezskutecznie. Podjęliśmy próbę ponownie, składając wniosek na 2022 r. i oczekujemy na stanowisko funduszu leśnego w tym zakresie. W przypadku kolejnej odmowy, na drodze stanowiącej dojazd pożarowy nr 13 zostaną wykonane doraźne, bieżące naprawy nawierzchni w ramach posiadanych środków finansowych (własnych).*

(akta kontroli str. 24-88, 203-222)

1.13. Dla ochrony obszaru WPN wyznaczono 17 głównych punktów czerpania wody do celów przeciwpożarowych (13 naturalnych i cztery hydranty), z tego trzy źródła wody zlokalizowano poza granicami Parku (na jeziorze Kaletnik, w miejscowości Sarnetki na rzece Czarna Hańcza i hydrant w Nowej Wsi). Hydranty pełniły rolę wspomagającą dla źródeł wody wyznaczonych na naturalnych zbiornikach wodnych. Z analizy mapy poglądowej Parku (stanowiącej załącznik do *Sposobów postępowania na wypadek pożaru lasu*) z zaznaczonymi punktami czerpania wody do celów przeciwpożarowych i buforem o promieniu 5 km wokół nich wynika, że spełniono wymóg określony w § 39 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej.

Ogłędziny trzech punktów czerpania wody wykazały, że posiadały możliwość czerpania wody z głębokości nie większej niż 4 m (licząc między lustrem wody, a poziomem stanowiska czerpania wody), plac manewrowy o wymiarach 20 m x 20 m lub możliwość przejazdu, a oznakowanie umożliwiające ich identyfikację zastosowano w przypadku dwóch

¹⁴ Dojazdy pożarowe i wymienione w pkt 1.13 wystąpienia punkty czerpania wody nie były obiektami budowlanymi w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 r., poz. 1333).

z nich. Brak oznakowania punktu czerpania wody na półwyspie Łysocha szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 24-88, 203-222)

1.14. Przy wejściach na teren Parku i parkingach ustawiono 21 tablic informacyjno-ostrzegawczych zawierających treści przeciwpożarowe. Ich lokalizacja (leśnictwo, oddział leśny, droga publiczna nr i obszar PSP) została określona w *Sposobach postępowania na wypadek pożarów lasu*, które zostały uzgodnione z właściwymi miejscowo komendantami PSP.

Ogłędziny sześciu takich miejsc wykazały, że oznakowano je tablicami informacyjnymi i ostrzegawczymi dotyczącymi zabezpieczenia przeciwpożarowego. Tablice te były dobrze widoczne oraz posiadały m.in. informację o zakazie rozpalania ognisk w lesie i w odległości 100 m od niego, piktogramy palącego się lasu oraz numery alarmowe.

(akta kontroli str. 24-88, 203-222)

1.15. W WPN nie wykonywano pasów przeciwpożarowych przy drogach publicznych i parkingach, z uwagi na wiek (powyżej 30 lat) i strukturę drzewostanów, co było zgodne z § 38 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej. Porządkowano natomiast pasy o szerokości 30 m od skraju utwardzonych dróg publicznych z gałęzi, chrustu i odpadów poeksploatacyjnych (działanie wynikające z § 39 ust. 1 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej). Podstawową powierzchnią corocznego wykonywania zadania była powierzchnia 95,06 ha, która wynikała z długości utwardzonych dróg publicznych przebiegających przez teren Parku. Ponadto przez teren Parku przebiegała kolejka wąskotorowa. WPN użyczył (do nieodpłatnego używania) tereny kolejowe (wraz z torowiskiem kolejki wąskotorowej o długości 8,1 km oraz czterema przystankami kolejki) spółce cywilnej Wigierska Kolej Wąskotorowa w Płocicznie. W umowie biorący w używanie zobowiązał się na użyczonej nieruchomości m.in. do: 1/ porządkowania pasa drzewostanu o szerokości 30 m po obu stronach torowiska kolejki, polegającego na usunięciu leżących gałęzi, chrustu według wskazań leśniczego Obwodu Ochronnego Powąły do 1 kwietnia każdego roku, 2/ przestrzegania obowiązujących przepisów w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Ogłędziny czterech powierzchni (ok. 14 ha) w zakresie porządkowania terenu w pasie do 30 m od dróg publicznych wykazały, że usunięto z nich gałęzie i chrust oraz okrzęsano leżące drzewa. Jedynie w okolicach przystanku kolejki wąskotorowej (przy parkingu leśnym „Bartny Dół”) teren w pasie 30 m nie był uprzątnięty, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *„Stwierdzone nieprawidłowości”*.

(akta kontroli str. 24-88, 203-228)

1.16. W okresie objętym kontrolą WPN realizował projekty w zakresie ochrony przeciwpożarowej dofinansowywane ze środków zewnętrznych. Na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej („NFOSiGW”) w ramach projektu *Ochrona ekosystemów WPN przed szkodnictwem i pożarami* zakupiono: 1/ nowy samochód z wysokociśnieniowym modułem gaśniczym, 2/ 20 hydronetek plecakowych ze sztywnym zbiornikiem, 3/ obuwie oraz hełmy specjalistyczne dla SOPP, 4/ automatyczną bramę garażową dla bazy przeciwpożarowej w Krzywem, 5/ dron z kamerą termowizyjną oraz szkolenie dwóch operatorów.

W latach 2018–2021 (I półrocze) w WPN organizowano szkolenia i odprawy z zakresu ochrony p.poż. I tak:

- A. Pracownicy Służby parku corocznie od marca do kwietnia (tj. przed rozpoczęciem okresu zagrożenia pożarowego) uczestniczyli w odprawach organizowanych podczas narady służby terenowej. Podczas odpraw przypominane były najważniejsze zagrożenia występujące na terenie Parku oraz metody ich likwidacji lub ograniczenia. Omawiane były zadania Służby Parku do wykonania w ramach prowadzonej profilaktyki.
- B. Członkowie SOPP odbywali coroczne odrębne szkolenia o tematyce związanej z ochroną p.poż. (m.in. organizacja dyżurów p.poż., obowiązki dyżurnego PAD, zagrożenia pożarowe na terenie WPN), w tym również z zakresu obsługi maszyn i urządzeń technicznych pozostających na wyposażeniu bazy sprzętu p.poż.

- C. Wszyscy pracownicy Parku byli szkoleni z tematyki dotyczącej ochrony p.poż. podczas obowiązkowych szkoleń okresowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.
- D. Pracownicy Parku uczestniczyli również w odprawach organizowanych wspólnie z przedstawicielami PSP. Ostatnie spotkanie szkoleniowe, w którym brała udział cała Służba Parku odbyło 24 maja 2019 r. Na tym spotkaniu omówiono m.in. podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas pożarów obszarów leśnych, zabezpieczenie przeciwpożarowe lasu w WPN (organizacja ochrony przeciwpożarowej lasu i charakterystyka pożarów lasu), przyrodnicze uwarunkowania zagrożenia pożarowego lasów WPN (charakterystyka drzewostanów WPN pod względem zagrożenia pożarowego), taktykę i metody gaszenia pożarów lasów, organizację sztabu podczas dużych zdarzeń na obszarach leśnych oraz wykorzystanie systemów geoinformatycznych podczas działań w lasach.
- E. Odbywały się również spotkania koordynacyjne dotyczące współpracy jednostek PSP z Parkiem. Uczestniczyła w nich również kadra zarządzająca. Ostatnie takie spotkanie odbyło się w siedzibie Parku 30 czerwca 2021 r., w którym uczestniczyli (poza pracownikami WPN) przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej PSP w Białymstoku i Komendy Miejskiej PSP w Suwałkach. Na tym spotkaniu przedstawiono zagrożenia oraz zabezpieczenia przeciwpożarowe występujące na terenie Parku, omówiono zasady współdziałania pomiędzy Parkiem a jednostkami ochrony przeciwpożarowej na wypadek powstania pożaru oraz zadeklarowano konieczność dalszych wspólnych działań.

Ponadto pracownik prowadzący sprawy ochrony przeciwpożarowej w Parku w czerwcu 2017 r. ukończył szkolenie (wg programu zatwierdzonego przez Komendanta Głównego PSP) aktualizujące inspektorów ochrony przeciwpożarowej, zorganizowane przez Szkołę Główną Służby Pożarniczej w Warszawie.

WPN prowadził też akcje edukacyjne i informacyjne. Na łamach „Kwartalnika Wigry” wydawanego przez Park zamieszczane były informacje i artykuły z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Np. w kwartalniku 2/2020 opublikowano artykuł *Zagrożenie pożarowe lasów*, a w kwartalniku 1/2021 opublikowano *Pożar groźny dla lasu i ludzi*. Ponadto corocznie wiosną, przed rozpoczęciem tzw. akcji bezpośredniej, w kwartalniku zamieszczano informacje o zagrożeniach i zasadach posługiwania się otwartym ogniem na terenie Parku.

W trakcie kontroli (28 sierpnia 2021 r.) na terenie Parku odbyły się *III Manewry Służb Ratowniczych Bryzgiel 2021*. Wzięli w nich udział: ratownicy medyczni, druhowie OSP, strażacy z PSP w Augustowie, żołnierze Wojsk Ochrony Terytorialnej oraz ratownicy z Mazurskiej Grupy Poszukiwawczo-Ratowniczej. W manewrach brała udział również SOPP, której przydzielono patrolowanie obszarów leśnych i zlokalizowanie pożaru lasu. Celem manewrów było podniesienie kwalifikacji służb ratowniczych, nawiązanie współpracy oraz zapoznanie się z procedurami obowiązującymi w strukturach poszczególnych jednostek.

(akta kontroli str. 229-269)

1.17. WPN dysponował następującym sprzętem do:

- a) działań ratowniczo-gaśniczych:
  - samochodem patrolowo-gaśniczym ze zbiornikiem na wodę 400l, dwoma ciągnikami rolniczymi z pługiem, trzema przyczepami lekkimi, motopompą pływającą, dronem z kamerą termowizyjną,
  - 14 gaśnicami pianowymi 9 kg, dwoma agregatorami pianowymi 25kb, 27 tłumicami, 43 szpadlami i łopatami, 36 hydrantkami, pilarką, kosą spalinową,
  - 10 węzami strażackimi, dwoma rozdzielaczami, czterema prądownicami gaśniczymi,
- b) utrzymania łączności:
  - stacjami radiowymi: 1/ 13 stacji bazowych roboczych (z tego 12 rozlokowanych w osadach służby terenowej Parku i jedna w PAD) 2/ trzy stacje przekaznikowe zlokalizowane w PAD, obwodzie ochronnym Lipniak, osada Królówek i obwodzie ochronnym Lipowe, osada leśniczego, 3/ sześć radiotelefonów przewoźnych (z tego po jednym w samochodzie patrolowo-gaśniczym SOPP, samochodzie będącym w dyspozycji Działu Ochrony Przyrody Parku, w samochodzie będącym w dyspozycji

Wodnego Obrębu Ochronnego oraz na statku turystycznym i dwa zainstalowane na łodziach motorowych będących w dyspozycji Straży Parku oraz Wodnego Obrębu Ochronnego), 4/ sześć radiotelefonów nasobnych (dwa w dyspozycji SOPP i cztery w Straż Parku),

- kanałami radiowymi: 1/ kanał 1 – roboczy, łączność bezpośrednia dla wszystkich radiotelefonów w sieci pozostających w zasięgu, 2/ kanał 2 i 3 – łączność poprzez stacje przekaźnikowe w sytuacji braku łączności na kanale 1, 3/ kanał 3, 4, 5 – łączność ze strażą pożarną, kanały wykorzystywane przez PAD i SOPP,
- wykorzystywaną częstotliwością: 48,3000 MHz i 160,5500 MHz – obszar wykorzystywania częstotliwości: gminy wiejskie Nowinka, Giby, Krasnopol, Suwałki, Szypliszki. (akta kontroli str. 270-275)

1.18. Na terenie Parku – zgodnie z wymogami § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów – zorganizowano bazę sprzętu do gaszenia pożarów, znajdującą się przy siedzibie WPN. Oprócz bazy funkcjonowały dwa miejsca gromadzenia sprzętu przeciwpożarowego (w Maćkowej Rudzie i Kruszniku). Rozmieszczenie bazy oraz miejsc gromadzenia sprzętu było określone w *Sposobach postępowania na wypadek pożaru lasu* i uzgodnione z właściwymi miejscowo Komendantami PSP. (akta kontroli str. 24-88)

1.19. Wyposażenie przez WPN bazy oraz miejsc gromadzenia sprzętu do gaszenia pożarów spełniało wymagania określone w § 11 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. W wyniku oględzin ustalono, że:

- w bazie (przy siedzibie Parku) znajdowało się: 10 gaśnic pianowych (9 kg – z ważną legalizacją do marca 2022 r.), dwa agregaty pianowe (25 kb), 12 hydronetek plecakowych, osiem tłumic, 25 łopat / szpadli, samochód patrolowo-gaśniczy ze zbiornikiem na wodę 400 l (wyposażony w dwie hydronetki plecakowe, dwie tłumice, dwie łopaty, siekierę i radiotelefon), dwa ciągniki rolnicze z pługiem, motopompa pływająca, pilarka, kosa spalinowa, dron z kamerą termowizyjną, 10 węzłów strażackich, dwa rozdzielacze, cztery prądownice gaśnicze i przyczepa lekka,
- w miejscu gromadzenia sprzętu w Maćkowej Rudzie znajdowało się: 10 hydronetek plecakowych, siedem tłumic, 13 łopat / szpadli i dwie przyczepy lekkie,
- w miejscu gromadzenia sprzętu w Kruszniku znajdowały się: cztery gaśnice pianowe (9 kg – z ważną legalizacją do marca 2022 r.), pięć łopat i przyczepa lekka.

Ponadto każdy z 10 leśniczych, nadleśniczy oraz Straż Parku zostali wyposażeni w jeden zestaw składający się z hydronetki plecakowej i tłumicy. (akta kontroli str. 270)

1.20. W latach 2018–2021 (do 30 września) Komenda Miejska PSP w Suwałkach, Komenda Powiatowa PSP w Sejnach i Komenda Powiatowa PSP w Augustowie (poza latami 2018–2019) przeprowadzały coroczne kontrole Parku, które dotyczyły przestrzegania przepisów przeciwpożarowych oraz rozpoznania możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych. W trakcie tych kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- a) w 2019 roku stanowisko wodne przy rzece „Kamionka” nie spełniało wymagań do zaopatrzenia wodnego (PSP Suwałki),
- b) w 2020 roku:
  - niesprawny hydrant nadziemny w m. Lipniak 14 (PSP Suwałki),
  - brak zachowania wymiarów miejsca do zawracania przy stanowisku czerpania wody Zatoka Stupiańska jez. Wigry (PSP Suwałki),
  - brak tablicy informacyjnej oraz ostrzegawczej w miejscu przeznaczonym do rozniecania ognia „Dziupla” (PSP Suwałki),
  - zwisające gałęzie drzew przy punkcie czerpania wody w miejscowości Pogorzelec utrudniają dojazd do lustra wody (PSP Sejny),
  - brak oznakowania dojazdu pożarowego nr 17 i nr 19 (PSP Sejny),

- organizacja ruchu na drodze dojazdowej do punktu czerpania wody w miejscowości Czerwony Krzyż nie zapewniała możliwości omijania się pojazdów pożarniczych (PSP Sejny),
- c) w 2021 roku:
- znak do punktu czerpania wody na skrzyżowaniu dróg w miejscowości Czerwony Krzyż ustawiony był w mało widocznym miejscu (PSP Sejny),
  - niezachowana szerokość dojazdu leśnego (6 m) na odcinku Stary Folwark – Huta, pod zarządem Starostwa Suwalskiego (PSP Suwałki).

Usunięcie wszystkich powyższych nieprawidłowości (poza 2021 r.) strażacy potwierdzali podczas kolejnych kontroli (przeprowadzanych w następnym roku).

(akta kontroli str. 276-316)

1.21. W okresie objętym kontrolą Ministerstwo nie przeprowadzało w WPN kontroli w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. (akta kontroli str. 19)

1.22. W okresie objętym kontrolą na terenie WPN odnotowano jeden pożar. Wykrył go 9 września 2019 r. i ugasił patrol SOPP. Pożar dotyczył drzewostanu sosnowego na gruntach prywatnych. Kierownik Działu Ochrony Przyrody wyjaśnił: *z uwagi na niewielki zasięg pożaru (70 m²), grunt prywatny oraz szybką akcją SOPP, nie wykonywano analiz pożarów (dotyczących m.in. przyczyn powstania pożaru oraz działań związanych z akcją ratowniczą).* (akta kontroli str. 19, 133-140, 317)

1.23. Jak wspomniano w pkt 1.7 wystąpienia, w ramach współpracy w zakresie ochrony przeciwpożarowej, 5 marca 2021 r. zawarto z RDLP w Białymstoku porozumienie w sprawie wykorzystania samolotu do gaszenia pożarów w WPN i w otulinie WPN. Ponadto zadania w zakresie ochrony przeciwpożarowej dofinansowane były ze środków funduszu leśnego na podstawie umów z Generalną Dyrekcją Lasów Państwowych. W ramach umów realizowano zadania w zakresie: remontów i utrzymania przejezdności dojazdów pożarowych, konserwacji i naprawy sprzętu łączności, obsługi PAD, organizacji patroli przeciwpożarowych, porządkowania pasów do 30 m przy drogach publicznych.

Sąsiednie Nadleśnictwa Suwałki i Głęboki Bród, jak podał Kierownik Działu Ochrony Przyrody, *współpracują z nami w zakresie ochrony przeciwpożarowej na zasadzie dobrego sąsiedztwa, w szczególności w zakresie wymiany informacji pomiędzy PAD Nadleśnictwa – PAD WPN. Obszar WPN objęty jest systemem prognozowania zagrożenia pożarowego lasów. Park znajduje się w strefie prognostycznej 1_C, dla której stopnie zagrożenia pożarowego ustalane są przez jednostki organizacyjne Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.* (akta kontroli str. 133-140)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Park nie prowadził obserwacji lasów na swoim terenie (zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego o powierzchni 9.418 ha) ze stałych punktów obserwacji naziemnej, co nie spełniało wymagań określonych w § 5 ust. 4 w związku z § 4 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia pożarowego lasów. Również w dokumentacji ustalającej sposoby postępowania na wypadek pożaru oraz w projekcie planu ochrony WPN w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów nie ujęto wymogu prowadzenia obserwacji lasów Parku ze stałych punktów obserwacji naziemnej.

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia pożarowego lasów, w lasach o powierzchni powyżej 300 ha zaliczonych do I lub II kategorii zagrożenia pożarowego, w okresach oznaczonego dla tych lasów 1., 2 lub 3. stopnia bądź prognozowanego stopnia zagrożenia pożarowego lasów, jest wymagane prowadzenie obserwacji mającej na celu wczesne wykrycie pożaru, zawiadomienie o jego powstaniu, a także podjęcie działań ratowniczych. Stosownie do § 4 ust. 2 tego rozporządzenia obserwacja lasów, o której mowa w ust. 1, może być prowadzona następującymi sposobami: z punktów obserwacyjnych, przez naziemne patrole przeciwpożarowe, przez patrole lotnicze. Jeżeli obserwacja lasu jest prowadzona przez naziemne patrole przeciwpożarowe lub patrole lotnicze wówczas nie jest wymagane prowadzenie

obserwacji z punktów obserwacyjnych lasów o powierzchni do 2.000 ha – zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego (§ 5 ust. 4 tego rozporządzenia).

Dyrektor Parku wyjaśnił: WPN nie posiada własnych, stałych punktów obserwacyjnych obszarów leśnych. Wobec powyższej sytuacji, zgodnie z zapisami § 5 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, obserwacja lasów prowadzona jest przez naziemne patrole przeciwpożarowe (piesze i mobilne). Ponadto, na zasadzie dobrej współpracy, w WPN prowadzona jest obserwacja lasów ze stałych punktów zlokalizowanych w sąsiednich nadleśnictwach, które udzielają nam informacji o zauważonych zagrożeniach pożarowych na naszym terenie. Przykładem jest sytuacja z dnia 28.08.2015 r. (największy pożar na terenie WPN, na łącznej powierzchni 1,11ha, stanowiącej własność prywatną i Skarbu Państwa), kiedy to, niezależnie od wcześniejszej, samodzielnej lokalizacji pożaru, skontaktowali się z nami pracownicy Nadleśnictwa i poinformowali o widocznym dymie na naszym terenie. Zgłosili również gotowość do udzielenia pomocy w gaszeniu pożaru. Coroczne kontrole upoważnionych przedstawicieli Komendy Miejskiej PSP w Suwałkach oraz Komend Powiatowych PSP w Sejnach i Augustowie nie wykazały nieprawidłowości w zabezpieczeniu przeciwpożarowym lasów WPN w zakresie stosowanych metod obserwacji terenów leśnych.

Dyrektor Parku dodał, że: wykaz punktów obserwacyjnych sąsiednich nadleśnictw, które swoim zasięgiem obejmują również teren WPN został zamieszczony na str. 15 dokumentu „Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru lasu dla Wigierskiego Parku Narodowego”. Dokument ten jest corocznie aktualizowany i uzgadniany z przedstawicielami KM PSP w Suwałkach oraz KP PSP w Sejnach i Augustowie. Przedstawiciele PSP nie wnosili dotychczas uwag do treści dokumentu w tym zakresie. Dla dokumentu „Plan Ochrony (...)”, w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych nie zostały określone standardy co do zakresu informacji, która powinna się w nim znaleźć. Jego treść została wypracowana w trakcie roboczych kontaktów z przedstawicielami Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku. Podczas dokonywania uzgodnień, ze strony KW PSP nie zgłaszano uwag dotyczących sposobów obserwacji obszarów leśnych stosowanych w WPN. Treść dokumentu została ostatecznie uzgodniona z Komendantem Wojewódzkim KW PSP w Białymstoku i przyjęta do realizacji w dniu 12 marca 2019 r.

(akta kontroli str. 24-88, 91-112, 318-320)

NIK zauważa, że w Sposobach postępowania na wypadek powstania pożaru lasu dla WPN zamieszczono jedynie wykaz punktów obserwacyjnych sąsiednich nadleśnictw (Suwałki, Pomorze, Głęboki Bród i Płaska), bez wskazania jaki obszar WPN obejmują swoim zasięgiem te wieże, czy faktycznie prowadzona jest z nich stała obserwacja lasów WPN ani czy Park ma dostęp do wyników tej obserwacji. Sprawa obserwacji terenów WPN z tych punktów nie była też przedmiotem pisemnych porozumień z jednostkami Lasów Państwowych.

2. W dniu oględzin (12 sierpnia 2021 r.) stwierdzono, że nie oznakowano jednego (z trzech) poddanego oględzinom punktu czerpania wody, co stanowiło naruszenie § 39 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej. Następnego dnia (tj. w trakcie kontroli) punkt czerpania wody oznakowano.

Starszy specjalista ds. ochrony przyrody (prowadzący sprawy związane z ochroną przeciwpożarową w Parku) wyjaśnił, że: prawdopodobną przyczyną braku oznakowania było jego zniszczenie lub usunięcie przez nieustalone osoby. Przypadki niszczenia oznakowania rozmieszczonego na terenie Parku nie zdarzają się często, ale są odnotowywane. Silna presja turystyczna związana z atrakcyjnością terenów znajdujących się wokół jeziora Wigry sprzyja pojawianiu się aktów wandalizmu. Należy nadmienić, że stanowisko czerpania wody na półwyspie „Łysocha” było kontrolowane w 2020 roku przez przedstawicieli PSP. Podczas kontroli nie stwierdzono braku oznakowania. W zaistniałej sytuacji podejmiemy działania w celu wzmocnienia częstotliwości kontroli punktu przez służby terenowe Parku.

(akta kontroli str. 204-219, 229-231)

3. W dniu oględzin (7 października 2021 r.) stwierdzono, że w okolicach przystanku kolejki wąskotorowej (przy parkingu leśnym „Bartny Dół”) teren na długości ok 50 m nie był w pasie 30 m od drogi publicznej Gawrych Ruda – Bryzgiel uprzątnięty, co stanowiło naruszenie § 39 ust. 1 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej oraz § 4 ust. 5 umowy użyczenia nieruchomości, w której biorący zobowiązał się do porządkowania pasa drzewostanu o szerokości 30 m, po obu stronach torowiska kolejki, polegającego na usunięciu leżących gałęzi, chrustu (...).

Starszy specjalista ds. ochrony przyrody (prowadzący sprawy związane z ochroną przeciwpożarową w Parku) wyjaśnił: prace związane z przygotowaniem obszarów leśnych do „sezonu palności” są wykonywane przed jego rozpoczęciem, czyli w miesiącu marcu. Ta zasada jest również stosowana w przypadku porządkowania terenu wzdłuż utwardzonych dróg publicznych. Po tym okresie, często na oczyszczonym pasie prowadzone są prace z zakresu ochrony czynnej (ciecia pielęgnacyjne, usuwanie drzew niebezpiecznych, złomów i wywrotów oraz drzew zasiedlonych – obumierających). To wszystko powoduje, że przez krótki okres przejściowy na powierzchniach porządkowanych mogą znaleźć się gałęzie po okrzęsanych drzewach, jak również świeżo wyrwione drzewa, czy też obłamane konary lub czuby. Ponadto, stan pasa w okolicy „Bartnego Dołu” wskazuje również na składowanie w tym miejscu przez zarządcę kolejki wąskotorowej materiału używanego do budowy znajdującego się tam przystanku kolejowego. Wobec powyższych ustaleń WPN bezzwłocznie przystąpi do czynności zmierzających do wyegzekwowania od zarządcy kolejki ciążących na nim obowiązków wynikających z zawartej w br. umowy, tj. do uporządkowania pasa w rejonie torów. (akta kontroli str. 204-219, 229-231)

OCENA CZĄSTKOWA

Park nie w pełni prawidłowo zorganizował ochronę przeciwpożarową ekosystemów. Opracowano i wprowadzono uzgodnione z właściwymi komendantami PSP Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru na obszarze WPN oraz Plan Ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 Operat Ochrony Ekosystemów Leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów. W dokumentach tych zawarto m.in. postanowienia dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów zakwalifikowanych do II kategorii zagrożenia pożarowego. Natomiast utworzony w Parku system obserwacyjno-alarmowy – funkcjonujący tylko w oparciu o naziemne patrole przeciwpożarowe – nie obejmował stałej obserwacji lasów z wykorzystaniem wież obserwacyjnych. W konsekwencji nie ujęto w powołanych dokumentach wymogu prowadzenia obserwacji lasów Parku (zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego o powierzchni 9.418 ha) ze stałych punktów obserwacji naziemnej. Dysponowano w pełni wyposażoną bazą sprzętową do gaszenia pożarów, PAD oraz odpowiednią siecią dojazdów pożarowych i punktów czerpania wody.

OBSZAR

2. Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów

Opis stanu faktycznego

2.1. Na lata 2018–2021 Minister Środowiska corocznie ustanawiał zadania ochronne dla WPN¹⁵ (w załączniku nr 1 – identyfikację i ocenę zagrożeń oraz sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń, a w załączniku nr 2 – opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań). Wszystkie zaplanowane zadania w rocznych zadaniach ochronnych ujęto w rocznych zadaniach rzeczowych Parku. W okresie tym plan i realizacja zadań przedstawiały się następująco:

- A. Z planowanych kolejno 11,44 km, 4,55 km, 0 km i 2,5 km remontów nawierzchni dojazdów pożarowych (poprzez dostosowanie ich parametrów do obowiązujących przepisów prawa, w tym uzyskanie odpowiedniej szerokości szlaków), zrealizowano 9,3 km w 2018 r. Niewykonanie remontu nawierzchni 9,19 km dojazdów pożarowych wynikało z nieotrzymania z funduszu leśnego wnioskowanych środków.

¹⁵ Zarządzenia Ministra Środowiska z: 23 stycznia 2018 r. w sprawie zadań ochronnych dla WPN na 2018 r. (Dz.Urz.MŚ.2018.15), 26 lipca 2019 w sprawie zadań ochronnych dla WPN na 2019 r. (Dz.Urz.MŚ.2019.42). Zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 13 stycznia 2020 r. w sprawie zadań ochronnych dla WPN na 2021 r. (Dz.Urz.MK.2020.4). Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie zadań ochronnych dla WPN na 2021 r. (Dz.Urz.MKiŚ.2020.34).

- B. Zakupiono planowany w zadaniach rzeczowych sprzęt do gaszenia pożarów. W 2018 r. zakupiono pilarkę i kosę spalinową (doposażenie bazy sprzętu do gaszenia pożarów w Krzywym), a w 2019 r. samochód patrolowo-gaśniczy, 20 hydronetek plecakowych i dron z kamerą termowizyjną. Zakupu sprzętu w 2019 r. dokonano w ramach realizacji przedsięwzięcia pn. *Ochrona ekosystemów WPN przed szkodnictwem i pożarami* dofinansowanego z NFOŚiGW.
- C. Z planowanych odpowiednio 167,40 ha, 88,28 ha, 95,06 ha i 95,06 ha w zakresie porządkowania terenu w pasie do 30 m od dróg publicznych, wykonano kolejno 167,40 ha, 80,96 ha, 95,06 ha i 90,06 ha, co stanowiło 100 %, 91,7 %, 100 % i 94,7 % planu. Niższe wykonanie w latach 2019 i 2021, jak podał starszy specjalista ds. ochrony przyrody, wynikało z: *korekty przy odbiorze prac – na części powierzchni nie zachodziła konieczność wykonania zabiegu.*
- D. Zrealizowano dyżury w PAD i patrole naziemne (mobilne patrole dwuosobowe). W 2018 r.¹⁶ dyżurowano w PAD przez 778 godz., a patrolowano przez 256 godz. (128 patroli). W latach 2019–2021 zaplanowano dyżury w PAD i patrole naziemne w rozmiarze odpowiednio: 600 godzin i 264 godziny, 700 godzin i 264 godziny oraz 600 godzin i 264 godziny. Wykonano natomiast odpowiednio: 843 godziny i 264 godziny (132 patrole), 710 godzin i 224 godziny (112 patroli) oraz (w I półroczu) 349 godzin i 110 godzin (55 patroli). Zmienne wykonanie, jak podał starszy specjalista ds. ochrony przyrody, *zależało od liczby dni z pierwszym, drugim lub trzecim stopniem zagrożenia pożarowego.*
- E. Utrzymywano przejezdność dojazdów pożarowych, poprzez uzupełnienie i konserwację nawierzchni dróg (dowóz i plantowanie kruszywa drogowego, równanie nawierzchni) oraz powiększanie prześwitów dróg (podkrzesywanie drzew do wysokości 4 m i usuwanie krzewów wrastających w drogę). Z zaplanowanych odpowiednio 20,55 km, 27,00 km, 23,90 km i 22,23 km wykonano 16,25 km, 14,30 km, 4,71 km i 17,90 km, co stanowiło 79,1%, 53,0%, 19,7% i 80,5%. Niższe niż planowano wykonanie wynikało, jak wyjaśnił starszy specjalista ds. ochrony przyrody, *z ograniczonych własnych i zewnętrznych środków finansowych. Wykonano tylko najpilniejsze prace. Drogi umożliwiające przejazd pozostawiono bez konserwacji.*
- F. Zrealizowano odpowiednio: 2.058 godz., 2.224 godz., 1.864 godz. i 623 godz. dyżurów SOPP na telefon. Nie planowano tych dyżurów w zadaniach ochronnych w części szczegółowej (załącznik nr 2 zadań ochronnych). Działanie to realizowane było na podstawie zapisów w części ogólnej zadań ochronnych, bez określenia wymiaru tych dyżurów w godzinach (załącznik nr 1 pkt 14 ust. 3 zadań ochronnych).
- G. Realizowano oznakowanie terenu Parku tablicami ostrzegawczo-informacyjnymi, które polegało na wymianie bądź ustawieniu nowych tablic. Z zaplanowanych odpowiednio 13, pięciu, pięciu i 27, zrealizowano 16, jedną, pięć i 10. W 2018 r., jak wyjaśnił starszy specjalista ds. ochrony przyrody, zwiększony zakres działań wynikał z bieżących potrzeb (uszkodzenie trzech tablic przez nieznaną osobę), natomiast w latach 2019 i 2021 nie uzyskano środków zewnętrznych na wymianę istniejącego oznakowania na nowe.
- H. Zrealizowano zaplanowaną konserwację sprzętu do gaszenia pożarów (26 gaśnic pianowych, dwóch agregatów pianowych, pilarki i kosi spalinowej), polegającą w szczególności na przeglądach, naprawie i konserwacji gaśnic oraz agregatów.
- I. Od 2018 r. planowano remont bazy sprzętu do gaszenia pożarów w Krzywym. Zadanie miało być zrealizowane z funduszu leśnego, ale Park nie otrzymał środków na ten cel. W 2019 r. uzyskano dofinansowanie z NFOŚiGW do realizacji przedsięwzięcia pn. *Ochrona ekosystemów WPN przed szkodnictwem i pożarami*, w ramach którego zakupiono i wymieniono bramę garażową w bazie.
- J. Zakupiono odzież ochronną dla SOPP (osiem par butów specjalistycznych i dwa helmy strażackie), w ramach realizacji przedsięwzięcia pn. *„Ochrona ekosystemów WPN przed szkodnictwem i pożarami”*.

¹⁶ Do 2018 r. nie planowano szczegółowego rozmiaru patroli naziemnych oraz dyżurów w PAD.

- K. Realizowano zadanie dotyczące utrzymania łączności radiowej do celów przeciwpożarowych (konserwację stacji bazowych i radiotelefonów). Do 2018 r. nie planowano w zadaniach ochronnych (tylko w zadaniach rzeczowych) pozycji dotyczącej konserwacji sprzętu łączności. W latach 2019–2021 zaplanowano i poddano konserwacji odpowiednio: 17, 16 i 16 stacji bazowych i radiotelefonów.
- L. Z planowanych odpowiednio 0,9 km, 1,0 km, 1,0 km i 0,65 km prac dotyczących utrzymania prześwitów linii oddziałowych (po wiatrołomach i śniegolomach) zrealizowano 0,9 km, 0 km, 1 km i 0,65 km. Zadania nie wykonano w 2019 r., gdyż – jak wyjaśnił starszy specjalista ds. ochrony przyrody – *nie zachodziła taka konieczność*.
- M. W 2021 roku zaplanowano 140 godz. na udrażnianie szlaków komunikacyjnych (polegające na usuwaniu drzew, przerzynie wywrotów i złomów, odciągania drzew z drogi). Do 30 czerwca 2021 r. zrealizowano 38,5 godz. Jak wyjaśnił starszy specjalista ds. ochrony przyrody, *rozmiar działania zależy od szkód na drogach wywołanych zdarzeniami pogodowymi*.
- N. Realizowano utrzymanie punktów czerpania wody, które polegało na czyszczeniu bądź wymianie uszkodzonych tablic, wymianie słupków, oczyszczeniu z mułu i roślinności betonowych kręgów służących do poboru wody. Z zaplanowanych odpowiednio sześciu, pięciu, czterech i czterech, konserwacji poddano trzy, trzy, jedną i jedną. Pozostałe, jak podał starszy specjalista ds. ochrony przyrody, *nie wymagały konserwacji – stan techniczny i oznakowanie było dobre*.
- O. Planowano i realizowano działania profilaktyczno-edukacyjne poprzez redagowanie i publikowanie artykułów o tematyce przeciwpożarowej w kwartalniku Wigry. Ponadto w 2019 r. przeprowadzono uczniom technikum leśnego w Dowszpedzie pokaz sprzętu przeciwpożarowego. Działania edukacyjne nie były planowane w zadaniach ochronnych w części szczegółowej (załącznik nr 2). Wynikały z zapisów w części ogólnej, bez określenia rodzaju i ilości tych działań (załącznik nr 1, pkt 14, ust. 2).

(akta kontroli str. 321-373)

2.2. W okresie objętym kontrolą WPN nie wprowadzał zakazów wstępu do lasów ze względu na zagrożenie pożarowe, gdyż nie wystąpiły przesłanki o których mowa w § 12 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

(akta kontroli str. 19)

Od 3 do 11 kwietnia 2020 r. Dyrektor wprowadził tymczasowy zakaz wstępu do Parku ze względu na stan epidemii związanej z COVID-19.

(akta kontroli str. 19)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia planowanie i realizowanie przez Park zadań rzeczowych związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów.

OBSZAR

3. Planowanie i wykorzystywanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2018–2021 na zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej WPN planował przeznaczyć odpowiednio: 1.517,2 tys. zł, 404,8 tys. zł, 186,0 tys. zł i 545,6 tys. zł, z czego wydatkowano 1.303,0 tys. zł, 390,3 tys. zł, 112,5 tys. zł i 82,5 tys. zł. W rezultacie zaplanowane wydatki wykonano odpowiednio w 85,9%, 96,4%, 60,5% i 15,2% (do 30 czerwca), co dopowiadało realizacji rzeczowej opisanej w pkt 2 wystąpienia. W latach tych plan i realizacja poszczególnych zadań przedstawiała się następująco:

- na remont dojazdów pożarowych zaplanowano w latach 2018 i 2021 odpowiednio 1.332,4 tys. zł i 385,2 tys. zł, wydatkowano zaś 1.138,4 tys. zł i 0 zł,
- na zakupy sprzętu do gaszenia pożarów zaplanowano w latach 2018 i 2019 kolejno: 4,1 tys. zł, 260,1 tys. zł, a wydatkowano 5,0 tys. zł i 253,3 tys. zł,
- na porządkowanie terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe (pasów o szerokości 30 m od utwardzonych dróg publicznych) zaplanowano: 50,2 tys. zł,

- 29,2 tys. zł, 40,7 tys. zł i 32,0 tys. zł, wydatkowano natomiast 51,2 tys. zł, 28,9 tys. zł, 44,0 tys. zł i 33,2 tys. zł,
- na patrole naziemne zaplanowano odpowiednio: 29,5 tys. zł, 29,5 tys. zł, 29,7 tys. zł i 29,7 tys. zł, wydatkowano zaś 28,6 tys. zł, 29,6 tys. zł, 24,4 tys. zł i 10,9 tys. zł,
  - na dyżury w PAD zaplanowano kolejno: 21,0 tys. zł, 24,0 tys. zł, 21,0 tys. zł, 21,0 tys. zł, wydatkowano zaś 24,7 tys. zł, 29,5 tys. zł, 24,8 tys. zł i 12,2 tys. zł,
  - na utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych zaplanowano odpowiednio: 29,6 tys. zł, 32,6 tys. zł, 79,6 tys. zł i 27,2 tys. zł, a wykorzystano 26,7 tys. zł, 23,6 tys. zł, 5,3 tys. zł i 19,6 tys. zł,
  - na dyżury SOPP na telefon zaplanowano w kolejnych latach: 7,7 tys. zł, 7,7 tys. zł, 7,8 tys. zł, 7,8 tys. zł, wydatkowano natomiast 7,9 tys. zł, 8,0 tys. zł, 7,6 tys. zł i 0 zł,
  - na oznakowanie terenu parku tablicami ostrzegawczo-informacyjnymi zaplanowano odpowiednio: 14,7 tys. zł, 0 zł, 0,3 tys. zł i 4,0 tys. zł, wydatkowano zaś 15,0 tys. zł, 0,05 tys. zł, 0,3 tys. zł i 1,0 tys. zł,
  - na konserwację sprzętu łączności zaplanowano i wydatkowano corocznie 2,5 tys. zł,
  - na remont bazy p.poż. zaplanowano w latach 2018 i 2019 odpowiednio 14,5 tys. zł i 7,5 tys. zł, wydatkowano tylko 7,5 tys. zł w 2019 r.,
  - na odzież ochronną SOPP zaplanowano w latach 2018 i 2019 kolejno 7,1 tys. zł i 7,6 tys. zł, wydatkowano tylko 6,2 tys. zł w 2019 r.,
  - na konserwację sprzętu do gaszenia pożarów zaplanowano odpowiednio: 2,0 tys. zł, 2,5 tys. zł, 2,8 tys. zł i 0,4 tys. zł, wydatkowano zaś 1,5 tys. zł, 0,6 tys. zł, 2,2 tys. zł i 0,2 tys. zł,
  - na utrzymanie prześwitów linii oddziałowych zaplanowano odpowiednio: 1,0 tys. zł, 0,8 tys. zł, 0,8 tys. zł i 0,6 tys. zł, wydatkowano natomiast 1,0 tys. zł, 0 zł, 0,9 tys. zł i 0,7 tys. zł,
  - na udrażnianie szlaków komunikacyjnych w 2021 r. zaplanowano 7,6 tys. zł, a wydatkowano 2,1 tys. zł,
  - na utrzymanie punktów czerpania wody zaplanowano odpowiednio: 1,0 tys. zł, 0,8 tys. zł, 0,4 tys. zł i 0,4 tys. zł, wydatkowano: 0,4 tys. zł, 0,4 tys. zł, 0,1 tys. zł i 0,1 tys. zł,
  - na działania profilaktyczno-edukacyjne zaplanowano i wydatkowano 0,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 374-383)

3.2. Wysokość wydatków na zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej planowano na podstawie kosztorysów inwestorskich oraz w oparciu o szacowanie robót. Różnica pomiędzy wydatkami zaplanowanymi a zrealizowanymi wynikała z nieotrzymania przez WPN wnioskowanych kwot z funduszu leśnego. Park corocznie występował z wnioskami o dofinansowanie działań (w tym z zakresu ochrony przeciwpożarowej) do Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych w Warszawie¹⁷ i po ich ocenie (przez instytucję dotującą) podpisywano umowę na realizację tylko zaakceptowanych zadań (wraz z zakresem rzeczowym i finansowym). W latach 2018–2021 Park wystąpił z wnioskiem do GDLP o dofinansowanie odpowiednio: 12 zadań na kwotę 1.480,5 tys. zł, dziewięciu zadań na kwotę 580,1 tys. zł, pięciu zadań na kwotę 90,0 tys. zł i dziewięciu zadań na kwotę 602,2 tys. zł, otrzymał zaś środki na realizację 10 zadań w wysokości 1.458,9 tys. zł (98,5%), sześciu zadań w wysokości 85,7 tys. zł (14,8%), czterech zadań w wysokości 97,4 tys. zł (108,2%) i sześciu zadań w wysokości 90,1 tys. zł (15,0%).

(akta kontroli str. 333-361, 374-375)

¹⁷ Dalej „DGLP”.

3.3. Źródłem finansowania zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej były środki z funduszu leśnego, NFOŚiGW, UE i własne. W okresie objętym kontrolą na te zadania przeznaczono 1.805,8 tys. zł (z tego 1.406,1 tys. zł z funduszu leśnego, 234,5 tys. zł ze środków własnych, 164,9 tys. zł z NFOŚiGW, i 0,3 tys. zł ze środków UE), w tym:

- na remont dojazdów pożarowych wydatkowano 1.138,4 tys. zł z funduszu leśnego,
- na zakupy sprzętu do gaszenia pożarów wykorzystano 258,3 tys. zł (151,1 tys. zł z NFOŚiGW, 108,4 tys. zł ze środków własnych i 5,1 tys. zł z funduszu leśnego),
- na porządkowanie terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe (pasów o szerokości 30 m od utwardzonych dróg publicznych) przeznaczono 157,3 tys. zł z funduszu leśnego,
- na patrole naziemne wydatkowano 93,5 tys. zł z funduszu leśnego,
- na dyżury w PAD wydano 91,2 tys. zł (75,2 tys. zł z funduszu leśnego i 16,0 tys. zł ze środków własnych),
- na utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych wydatkowano 75,1 tys. zł ze środków własnych,
- na dyżury SOPP na telefon wykorzystano 23,6 tys. zł ze środków własnych,
- na oznakowanie terenu parku tablicami ostrzegawczo-informacyjnymi wydano 16,3 tys. zł (15,0 tys. zł z funduszu leśnego i 1,3 tys. zł ze środków własnych),
- na konserwację sprzętu łączności przeznaczono 10,0 tys. zł z funduszu leśnego,
- na remont bazy p.poż. wydatkowano 7,5 tys. zł z NFOŚiGW,
- na odzież ochronną SOPP wykorzystano 6,2 tys. zł ze środków NFOŚiGW,
- na konserwację sprzętu do gaszenia pożarów przeznaczono 4,6 tys. zł (4,2 tys. zł z funduszu leśnego i 0,4 tys. zł ze środków własnych),
- na utrzymanie prześwitów linii oddziałowych wydano 2,5 tys. zł ze środków własnych,
- na udrażnianie szlaków komunikacyjnych wydatkowano 2,1 tys. zł ze środków własnych,
- na utrzymanie punktów czerpania wody wykorzystano 1,1 tys. zł (0,9 tys. zł z funduszu leśnego i 0,2 tys. zł ze środków własnych),
- na działania profilaktyczno-edukacyjne wydatkowano 0,4 tys. zł (0,3 tys. zł ze środków UE i 0,1 tys. zł z NFOŚiGW). (akta kontroli str. 374-375)

3.4. W latach 2018–2021 WPN udzielił pięciu zamówień z zakresu zabezpieczenia przeciwpożarowego. Przedmiotem tych zamówień był remont dróg pożarowych, zakup samochodu z modułem gaśniczym, zakup i montaż bramy garażowej w bazie sprzętu p.poż., zakup drona i szkolenie jego operatorów oraz dostawa obuwia i sprzętu p.poż. Poza tym Park w tych latach udzielił czterech zamówień na usługi z zakresu gospodarki leśnej, które obejmowały również realizację bieżących zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

Szczegółowym badaniem objęto trzy zamówienia: remont dróg pożarowych (2018 r.), zakup samochodu z modułem gaśniczym (2019 r.) oraz wykonanie prac leśnych, w tym związanych z ochroną p.poż (2019 r.). Wykonawców inwestycji wybrano w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych w trybie przetargu nieograniczonego. Analiza tych postępowań wykazała, że przeprowadzono je zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁸, lecz w jednym przypadku stwierdzono nieprawidłowość o charakterze formalnym, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Stwierdzone *nieprawidłowości*”. W wyniku realizacji tych zamówień: wyremontowano 9,3 km dróg pożarowych (nr 4, 5, 7, 15 i 18), zakupiono samochód z modułem gaśniczym oraz wykonano prace leśne, w tym związane z ochroną p.poż. (konserwację dróg pożarowych, powiększenie prześwitów tych dróg, konserwację punktów czerpania wody, porządkowanie terenu – usuwanie gałęzi, czyszczenie linii oddziałowych, ustawienie nowych i konserwację tablic p.poż. oraz konserwację sprzętu p.poż.). Na realizację tych zadań wydatkowano odpowiednio 1.116,7 tys. zł, 179,7 tys. zł i 2.027,8 tys. zł. W terminach ustalonych w umowach:

¹⁸ Dz.U. z 2019 r., poz. 1843, ze zm. Ustawa zwana dalej „PZP” (ustawa uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.).

- z wykonawcami remontów dróg pożarowych rozliczono wykonane roboty, a wypłaty wynagrodzeń dokonano po protokolarnych ich odbiorach,
- z dostawcą samochodu rozliczono wykonanie usługi, a wypłaty wynagrodzenia dokonano w terminie siedmiu dni po protokolarnym odbiorze pojazdu,
- z wykonawcami prac leśnych rozliczono wykonane roboty, a wypłaty wynagrodzeń dokonano po protokolarnych ich odbiorach. (akta kontroli str. 384-437)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na zamieszczeniu w Biuletynie Zamówień Publicznych (BZP) ogłoszenia o udzieleniu zamówienia 28 października 2019 r., tj. po upływie ponad 3,5 miesiąca (zamiast do 30 dni) od dnia zawarcia umowy z dostawcą samochodu z modułem gaśniczym (1 lipca 2019 r.), czym naruszono art. 95 ust. 1 PZP.

W wyjaśnieniu starszy specjalista ds. ochrony przyrody podał: *jako osoba koordynująca przedsięwzięcie pn. „Ochrona ekosystemów lądowych WPN przed szkodnictwem i pożarami”, w ramach którego dokonano zakupu samochodu, byłem również odpowiedzialny za publikację w BZP ogłoszeń dotyczących prowadzonego postępowania. Termin publikacji zawiadomienia upłynął 31 lipca 2019 r. W okresie od zawarcia umowy do dnia 5 lipca 2019 r. przebywałem na zwolnieniu lekarskim, następnie od 11 do 18 lipca 2019 r. na urlopie. Potem ponownie byłem na zwolnieniu w dniach 24 lipca – 11 września 2019 r. i na urlopie od 13 do 26 września 2019 r. Tak więc ze względów zdrowotnych i urlopu wypoczynkowego, który również wykorzystywałem na zabiegi rehabilitacyjne, w okresie od podpisania umowy do dnia 26 września 2019 r. przebywałem w pracy kilka dni. W tym czasie załatwiałem najpilniejsze sprawy z zakresu gospodarki drewnem, ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, czyli głównych zadań wynikających z zakresu moich obowiązków. Tematy związane z budżetem zadaniowym, kontrolą zarządczą i zamówieniami publicznymi, którymi również się zajmuję, pozostawiłem na okres po powrocie do pracy, a temat wysłania zawiadomienia w natłoku spraw bieżących został przeze mnie omyłkowo pominięty. Dopiero w październiku 2019 r., przeglądając kontrolnie dokumentację z przeprowadzonego postępowania na dostawę samochodu z modułem gaśniczym, stwierdziłem brak ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w BZP. Niezwłocznie ten brak uzupełniłem. Ogłoszenie zostało opublikowane w dniu 28 października 2019 r. Jednocześnie informuję, że w postępowaniu uczestniczył tylko jeden oferent (jeden podmiot złożył ofertę) i nie było konkurencyjnej firmy, która miałaby bezpośredni interes prawny wynikający z publikacji ogłoszenia o udzieleniu zamówienia.* (akta kontroli str. 422-424, 438-439)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia planowanie i wykorzystanie przez Park środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Środki finansowe na te zadania planowano biorąc pod uwagę możliwość uzyskania dofinansowania z funduszu leśnego. Postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzono z zachowaniem trybu określonego w PZP, osiągając zamierzony efekt rzeczowy, co ustalono na podstawie kontroli trzech udzielonych zamówień. Uchybienie stwierdzone w jednym zamówieniu miało charakter formalny i nie wpłynęło na tę ocenę.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Dostosowanie systemu stałej obserwacji lasów WPN do obowiązujących przepisów.
2. Egzekwowanie od biorącego w użyczenie tereny kolejowe zobowiązań dotyczących porządkowania pasa drzewostanu po obu stronach torowiska kolejki wąskotorowej.
3. Terminowe zamieszczanie ogłoszeń w BZP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK i wykonania
wniosków

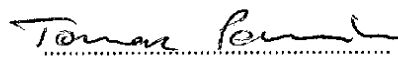
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

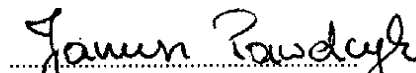
Białystok, 28 października 2021 r.

Kontroler

Główny specjalista kontroli państwowej
Tomasz Pomian

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis